

REFORMÁTUS HÍRADÓ

XI. ÉVFOLYAM 4. SZÁM

Támogatók: Felsővárosi, Hidelvei, Iriszi, Kerekdombi, Szamosfalvi, Törökvágási, Újalsóvárosi Református Egyházközség, Kolozsvári Református Kollégium.

Alapította: Ballai Zoltán és Bibza Gábor
Szerkesztő: Kerekes Edit

Válaszokat kutatni az élet nagy kérdéseire értelmet kereső hittel

Egri csillagoktól fizikán át a történész pályáig Hegyi Géza presbiterrel

Huszáros képeskönyvekkel kezdődött történelem iránti szenvedélye, amit református lelkészcsaládjának erős történelmi tudattal átszótt légköre is táplált. A reál tudományok iránti érdeklődésében hasonlóan támogatták, így csak a kettős egyetemi alapképzés után tudott választani a fizika és a történelem között. Lazításként ma is fizikaproblémák megoldásán töpreng, közben középkorászként valóságos nyomozómunkát végez: izgalmas felfedezéseivel mindig képes újat mondani a csak látszólag „bevezetett” és pontosan ismert történelemtől. A levéltári forrásanyag kincséből az azokban kritikus szemmel olvasni tudók számára, csak éppen értelmezni kell a latin szövegeket és meglátni a rejtett összefüggéseket. Az egyházi tizedszedéshez kapcsolódó felfedezései a középkori Erdély etnikai földrajzát tanulmányozóknak is új tényadattal szolgálnak. Hegyi Géza presbiterrel, az EME munkatársával gyermekkoráról és családról, tudományról beszélgettünk, arról, hogyan fogadta a család a pályaválasztását, majd katolikus választottját, és hogyan kereste személyes hitét a Szentírás és a tudományos felfedezések kontextusában. (Interjúnk a 8-9. oldalon.)

Hegyi Géza: Isten mindig tenyerén hordott, és nem haragszik rám, ha kételkedem

Dilemmák és válaszok a közös gyermekcsomagokról

Immár hatodik alkalommal készít karácsonyi gyermekcsomagot a kebelbéli egyházközségek gyermekei számára a Kolozsvári Református Egyházmege. Ebben az esztendőben 24 támogató segítségével 1900 csomag készült, amelyeket az egyházmegehez tartozó 35 egyházközségben osztanak ki.

■ Gyermekkoromban, a 80-as években, az egyházközségek lelkes tagjai a tiltás miatti kényszerből sokszor titokban, olykor az áruhiánnyal küszködve készítették el a csomagokat. Magányos, elszigetelt kezdeményezések voltak ezek, akkoriban elképzelhetetlen lett volna több gyülekezet közös tevékenysége. Partizánakcióval felérő tettnek minősült a karácsonyi gyermekcsomag-készítés. Az összetartozás titkos cselekvése volt ez, amely szeretetből táplálkozott. Az idők megváltoztak, és az egyházközségek is ehhez alkalmazkodnak.

Miért kell a csomagnak közösnek lennie – kérdezik újra meg újra az emberek a múlt beidéződései miatt –, ez nem az egyházközségek egyéni feladata? A valóság az, hogy a csomagok elkészítése sok vidéki szóránycsofény számára szinte lehetetlen vállalkozás, emberfeletti feladat. Másrészt az elmúlt évek azt bizonyították, hogy összefogás által sokkal gazdagabb csomagot lehet készíteni, mint külön-külön. Sokan arra is fenntartások

kal tekintenek, hogy a csomagokra felkerül a támogatók logója. Jelen társadalmunkban nem sza-

bad elzárkózni senkitől, aki jónak tartja az egyház tevékenységét és még támogatja is azt. Ráadásul teljesen természetes, hogy a segítő nevét meg kell említeni a nyilvánosság előtt. A karácsonyi gyermekcsomagok nyilvánossága pedig otthon, a család körében a kibontáskor van.

A karácsonyi csomagkészítés láthatatlan része októberben kezdődik adománygyűjtéssel. Ekkor szólítja meg az egyházmege a gyülekezeteket és a vállalkozókat felajánlás céljából. Az évek során kialakult a cégtulajdonosok köre, akik lehetőségük szerint évről évre részt vesznek

a kezdeményezésben. Ebben az esztendőben az EIKON kulturális egyesület adventi koncertet is szervezett, a bevételt pedig felajánlotta a gyermekcsomagok készítésére.

A két hónapot is felölelő szerződéseket és a vásárlást az élményszámba menő esti csomagolás követi, amikor 50 elszánt egyházmegei önkéntes elkészíti a közel 2000 csomagot. Az elmúlt két esztendőben a szervezők csak törökvágási önkéntesekre szorítottak tekintettel a járványhelyzetre.

Az elkészített csomagokat az egyházközségek a törökvágási gyülekezeti házban veszik át, néhány nappal karácsony előtt. A csomagok tartalma édesség, könyv és játék, gyümölcsöt a tárolási gondok miatt nem tartalmaznak. Természetesen a helyi közösségek ezt tetszés szerint ki egészíthetik.

A hosszú elő- és utómunkát igénylő folyamat akkor ér célba, amikor a csillogó szemű gyermekek megszeppenve, de izgalomtól lángolva átveszik a templomi karácsonyfa alól vagy járvány idején az udvaron, templomkertben a csomagokat. És ez minden fáradságot megér.

Közel kétezer karácsonyi ajándécsomag készült az egyházmege gyermekeinek

Dr. Bibza Gábor
esperes

Válaszokat kutatni az élet nagy kérdéseire értelmet kereső hittel

■ – *Miért lesz valaki történész?*

– Ez is olyan rejtély, mint minden szerelem. Valahogy már gyermekkoromtól vonzott a történelem. Az apai rokonságban eleve erős volt a történelmi tudat, mint a protestáns lelkesítő-értelmezési családokban általában, így a családi könyvtárban már gyermekként találkoztam a magyar mondavilággal, magyar történelmi regényekkel. A nyolcvanas években nehéz volt kijutni Magyarországra, de édesapámnak néha sikerült, mert egyik testvére Budapesten élt, és ilyenkor mindig hozott ilyen jellegű gyerekkönyveket. Különösen jól emlékszem az olyan szépen illusztrált munkákra, mint László Gyuláé a honfoglaló magyarságról vagy Somogyi Győzőé a huszárokról. A legnagyobb lökést mégis talán az *Egri csillagok* adta, amit másodikként olvastam először, és rövid időn belül többször újraolvastam, úgyhogy az ostromra vonatkozó részből már fejből idéztem egyes frázisokat. Ez azért érdekes, mert más kollégák is gyakran arról vallanak, hogy Gárdonyi regénye hatására lettek történészek. Negyedik koromban a magyar királyok listáját másoltam ki, majd külön füzeteket nyitottam, amelyben az ókortól napjainkig a legkülönfélébb államalakulatok uralkodólistáit állítottam össze a Révai-lexikon és más enciklopédiák alapján. Szennvedéllyé vált, egyúttal rá is nevelt a kutatásra és a teljességre törekvése, közben pedig megismerttettem számos egzotikus állam történetével az ókori Mezopotámiától kezdve a középkori Indiáig vagy Afrikáig, és hamarosan a német vagy francia fejedelemségek történetében is otthonosan mozogtam.

Nyolcadik végén dönteni kellett, hogyan tovább. Szülővárosom, Csíkszereda elméleti líceumában, a Márton Áron Gimnáziumban több párhuzamos osztály indult, köztük egyik történelem-társadalomtudomány profilú. Sokan óva intettek attól, hogy ezt válasszam, mert viszonylag gyenge szintű osztály hírében állott, nem sokkal korábban alakították át a hokisok számára létesített sportosztályból. Előző osztályom nemcsak jó közösség, de valóságos versenyistálló is volt, ahol egymást hajtottuk minden tantárgyban a magyartól és romántól kezdve matek-, fizika-, kémiaversenyekig, én pedig mindezekben elég jó eredményeket értem el. Emiatt tanácstalan voltam, hogy a szívemhez közelebb álló történelmet válasszam-e, vagy pedig régi osztálytársaim zömét követve menjek a frissen indított matek-fizika-idegen nyelv szakra, esetleg a legjobb barátommal matek-infóra. Végül az döntött, hogy édesapám elvitt Lászlóffy Pál iskoláigazgatóhoz, és ő megnyugtatóan, hogy nyugodtan válasszam azt, amit közel értek magamhoz, mert mindegyik osztály jó lesz. Nem bántam meg, hogy rá hallgattam. Örömemre szolgált, hogy más irányú érdeklődéseimről sem kellett lemondanom, 9–12-ben is matematika- és fizikaolimpiákon vettem részt országos vagy Kárpát-medencei szinten, és rendszeresen az él-

bolyban végeztem, ami humánusként szennzációsámba ment.

Érettségi után megint jött a kérdés, hogy mihez akarok kezdeni magammal. Akkor nem tudtam dönteni, és párhuzamosan két szakra, történelemre és fizikára felvételiztem a Babeş-Bolyai Tudományegyetemen, abban bízva, hogy idővel elváljak, melyik területen tudok érvényesülni, illetve melyik áll hozzám közelebb. Sikerült is egyszerre elvégezni az alapképzést, csak a fizika-államvizsgát halasztottam egy évvel későbbre. Addigra azonban már tisztázódott, hogy a történelem lesz nyerő. Pe-

Félúton a tudomány és az irodalom közt

– *Mit csinál a középkorkutató, amikor dolgozik?*

– Sokan úgy gondolják, hogy a történelem megtörtént, azt már tudjuk, valahol le van írva, a történész tulajdonképpen csak újra és újra elmondja. Valójában a forrásanyag annyira töredékes, hogy a múlt tökéletes visszaadását eleve lehetetlenné teszi, nem beszélve arról, hogy a valóság sokrétűsége nem is adható vissza egységes elbeszélés formájában. Mindig lehet újat mondani: akár újabb, az addigi

szabályozott, tudományos tevékenység, az utóbbi viszont már inkább félúton van az irodalom felé, hiszen bár a tények bizonyos szinten korlátozzák a lehetséges narratívákat, de ismereteink mindig töredékesek, tehát az intuíció alkalmazása nem kerülhető el, közben pedig a szerző egyénisége, érdeklődési köre, érzelmei, világnézete óhatatlanul rányomják bélyegüket a szövegre. Az analitikus, felfedező munka sokkal inkább kedvemre való, a szövegalkotást viszont teherként élem meg, mivel szeretem a szabatosan és vetetesen megfogalmazott mondatokat, valamint a logikus gondo-

szokás ellenben létezett, hogy ha a románok olyan településre költöztek, ahol korábban katolikusok (tehát magyarok vagy szászok) laktak, vállalniuk kellett a tizedet, hogy az egyház jövedelmei – amelyekből az ország védelmére fenntartott csapatokat is fizették – ne szenvedjenek kárt. Erről sikerült kimutatni, hogy elvárásaként korábban kialakult, mint eddig tudtuk, de sokáig papíron maradt a világi földesurak és a román jobbaközös (!) ellenállása miatt. Mindennek olyan szempontból is jelentősége van, hogy ha majd valaki a középkori, kora újkorai Erdély etnikai földrajzát akarja az eddigieknél alaposabban tanulmányozni, ezek az etnospecifikus adók segíthetik megállapítani, hogy az adott településen kik is éltek.

A hitet nehéz megörökölni

– *Szakmailag sokat foglalkozol egyházi ügyekkel, de a kolozsvári újsóvárosi egyházközség presbitereként is közel állsz az egyházhoz. Hogyan lettél presbiter?*

– Sebestyén Ákos tiszteletes úr tudná megmondani, hogy miért kért fel 2018 elején a jelöltségre, aminek eredményeként aztán a gyülekezet megválasztotta a bizalmával, és a presbiterek közé választott. Ebben talán szerepet játszhatott, hogy viszonylag rendszeresen járok a vasárnapi istentiszteletekre, tehát arca már ismertek, a lelkesítőnknek pedig tudomása lehetett arról, hogy papi családból származom, és sokáig tevékenykedtem az Erdélyi Ifjúsági Keresztény Egyesület (IKE), illetve szakosztálya, a Főiskolás IKE (FIKE) munkatársaként.

– *Istenhez és az egyházhoz való viszonyod szempontjából előny volt számodra vagy hátrány, hogy lelkészcsaládból származol?*

– Összességében azt mondhatom, előny volt. Ajándéknak tekintem, még ha olykor úgy is tűnt, hogy pluszvárásokat vagy megfelelési kényszert jelent. Az útravalót könnyebb volt megtalálni, a bibliai történeteket, az egyházi énekeket már kisgyerekkoromban elég jól ismertem. Magától értetődő volt, hogy minden vasárnap templomba kell menni, egy idő után már nem is lázadtam ellene, sőt státuszszimbólum is lehetett. Nemcsak édesapám meg nagyapám (ifj. és id. Hegyi István) voltak lelkészek, hanem a közeli-távoli rokonság tucatnyi tagja is, akik, ha összegyűltek, mindig az egyházi közélettel beszélgettek. Ez otthonos és elérhető légkört biztosított a lelki fejlődésem szempontjából.

– *A hit, a vallásgyakorlás mindig központi szerepet kapott az életedben, vagy volt egy bizonyos esemény, netán töréspont, ami erre az útra terelt?*

– A családi háttér alapokat adott, mondhatni nyersanyagot szolgáltatott a belső tűzhez, de ahogy mondani szokták, Istennek nincsenek unokái, csak gyermekei, mivel a hit az ő ajándéka, nehéz megörökölni. A nevelés során el lehet sajátítani bizonyos információkat és készségeket, de amíg ez nem válik tudatos, élő késztetéssé – amikor már nem azért csinál-

A FIKE-ben a Szentírás és a társadalomtudományok, a biológia és a pszichológia eredményei alapján keresték a válaszokat az élet nagy kérdéseire (FIKE-kiránduláson 2012-ben)

dig a szakvezetőm, Néda Zoltán erőteljesen biztatott, hogy a fizikával többre vinném, de én már egyre kevésbé éreztem magam otthon a tudomány berkeiben. Elsősorban talán a gyakorlás hiánya miatt, mivel bár az órára rendszeresen eljártam, az ismeretek elmélyítésére nem jutott idő, hiszen könyvtárazás, feladatmegoldás helyett történelemkurzusokat és -szemináriumokat látogattam. A mechanikánál és a hőtannál, ahol kézzelfoghatóbbak voltak a dolgok, a képzeletemre támaszkodva még elboldogultam, de az olyan elvont tantárgyak esetében, mint az elektrodinamika vagy a kvantumfizika, egyre bizonytalanabbul mozogtam. Ez irányú tanulmányaimat tehát 2005-ben lezártam, noha a tudományterület fejlődését azóta is érdeklődéssel figyelem, és olykor, lazításként megpróbálkozom azzal, hogy egy-két általam kiesztelt vagy máshol olvasott problémát megoldjak.

A döntést megkönnyítette, hogy addigra kilátásom is nyílt arra, hogy a tanárságon túl mihez kezdhetek a történész végzettségemmel. Ebben fő szerepet jutott néhai Jakó Zsigmondnak, az erdélyi magyar történetírás és tudománysszervezés meghatározó személyiségének. 2002-től kezdve ő vont be az erdélyi középkori forrásanyag közzétételét célzó munkálatokba, amelyek folytatása, vagyis az *Erdélyi okmánytár* egymást követő kötetének – kollégám, W. Kovács András társaságában végzett – szerkesztése ma is fő feladatom az Erdélyi Múzeum-Egyesület alkalmazottjaként.

összképet módosító adatok előkerülésével, akár új szempontok bevonásával.

A történész munkáját meghatározza az, hogy kiknek a figyelmére számít. Mindegyik közösséget jobban érdekli a saját múltja, ugyanakkor jobban hozza is fér annak forrásaihoz. Erdélyből már csak ezért is nehéz lenne világtörténelmi témákat kutatni, de amúgy is jobban foglalkoztat, hogy milyen újdonságokat lehet kideríteni a történelem, illetve a Kárpát-medence középkori történetéről. Az idevágó adatokat nem annyira az elbeszélő források tartalmazzák (a magyar krónikairódomal meg lehetőségen soványka), inkább a jogbiztosító iratok, az ún. oklevelek. Ebből a szempontból szerencsés helyzetben vagyok, mert a középkori Magyarországra vonatkozó mintegy 200 000 oklevél fényképét tíz évvel ezelőtt digitalizálták és azóta elérhető a világhálón. Afféle „szobatudósként” tehát egyéb dolgom sincs, mint innen kikeresni azokat a forrásokat, amelyek az aktuális témám szempontjából érdekelnek, megértsem a latin szöveget, kijegyzeteljem a megfelelő adatokat, és aztán ezekből, mint valami puzzle-darabkákból, kirakjam az egykori valóság egy szelvényének hiteles képét.

A történész munkája tehát mindig két szakaszról áll: az egyik a történetkutatás, amivel a levéltári anyagból – a szükséges kritikai módszerek alkalmazásával – felszínre hozza az új, addig ismeretlen tényeket (analízis), a másik pedig a történetírás, amely során a felismert új összefüggéseket szövegbe foglalja (szintézis). Az előbbi elég le-

latmenetet, és emiatt hosszú ideig bajlódom a cikkeimmel.

Középkori Erdély: tizedszedéstől etnikai földrajzig

– *Van olyan felismerésed, amire különösen büszke vagy?*

– Állandóan adódnak ilyenek. Ahogy haladunk az időben, még a középkorban belül is, annál több a forrás és annál több, ami feltáratlan. Az utóbbi időben sokat foglalkozom az egyházi tizedszedéssel, és volt már néhány felismerésem, ami – legalábbis Erdély kapcsán – megváltoztatja azt, amit korábban gondoltunk a témáról. Úgy tűnik például, hogy az erdélyi tized birtoklásának szerkezete eltért attól a modelltől, amit a dunántúli alap kutatások nyomán a szakma eddig általánosnak tételezett fel az egész Magyar Királyság területére.

A másik helyi sajátosság az erdélyi románság viszonya az egyházi tizedszedéshez. Ők ugyebár az ortodox hitet követték, ahol ez az adófajta nem volt szokásban, és érdekes módon a magyar állam, noha jellegében katolikus volt, lényegében tolerálta a tizedmentességet. Csupán bizonyos speciális esetekben kellett fizetniük, de erre nézve több megalapozatlan vélekedés létezett a szakirodalomban. Cáfoltam például azt a nézetet, hogy az egyházi birtokokon (az erdélyi püspök és az erdélyi káptalan uradalmában, amelyek a Mócvidék elég jelentős részét is magukba foglalták) minden románt tizedfizetésre kényszerítettek volna. Az

lom, mert megszoktam, jól érzem magam benne, hanem sokkal inkább személyes kapcsolattá lesz –, addig nehezen nevezhető hitnek. Valahogy úgy van ez, mint Illéssel a Kármel-hegyen: oltárt építünk, felrakjuk rá a fát és az áldozati állatot, aztán sokszor akarva-akaratlanul ellene is cselekszünk a végső célnak (Illés is vízzel öntözte a farakást!), de a tüzet az Úristen lobbantja fel. Úgy érzem, hogy ez az én esetemben is így történt.

A konfirmációmát ugyan nem tekintettem üres formáságnak, büszke voltam rá, hogy „teljesíttem ezt a szintet”, teljes jogú tagja lettem az egyháznak, tehát azonosultam a rítussal, de ez még nem volt személyes hit. Édesapám azonban elküldött az ificsoportha, amire nem igazán fűlt a fogam, de azt mondta, néhányszor el kell mennem, s ha azután sem teszik, nem kötelező. Az első alkalom után ott ragadtam. Akkor éppen új segédlelkész került hozzánk, aki érthetően és egyszerűen vetette fel az élet és a hit nagy kérdéseit. Megragadtak a teológia témái, hogy erről szabadon beszélgethetünk, és a társaság is jó volt.

De még ez az öntudatosabb hozzáállás is csak elmélet volt, a személyes istentapasztalatot egy krízishelyzet hozta el. Nem külső ok váltotta ki, bennem ment végbe törés: kétségek rohantak meg. Részből azért is, mert a megszentelődés útján nem éppen úgy haladtam, ahogy szerettem volna, folyamatos elbukások miatt voltak lelkiismereti válságaim, ami átcsapott oda, hogy akkor ennek az egésznek mi értelme van? Tényleg ezt akarja Isten? Létezik-e Isten? Honnan tudhatunk egyáltalán biztosat? Elkezdtem lázasan olvasni, mint aki kapkod fűhöz-fához, hogy el ne sülyedjen. Újraolvastam a Bibliát, de sokáig nem találtam megnyugvást, részben azért is, mert éppen az Ószövetség olyan részei kerültek sorra, mint pl. a rituális tisztaság törvényei, ami ugyebár nem a legkönnyebben emészthető lelki táplálék, de a zsoltáros hangját is néhol elég önelégültnek éreztem, mert folyton a saját igaz voltát hangoztatja.

Több mint egy éven keresztül ebben a válságban vergődtem. Úgy voltam vele, mint a fuldokló, ha már úgy érzi, hogy merül, de mihelyt lecsendesedik, rájön arra, hogy amiben kapálózik, az tulajdonképpen

fenntartja. Valahogy így éreztem rá arra, hogy Isten nem hagyott magamra, hanem mindig is ott volt mellettem, a tenyerén hordott, és nem haragszik rám azért, mert kételkedem, mert bizonyosságot akarok bizonyos kérdésekben, az ő szeretete meghaladja azt az emberi korlátoltságot, hogy ha nem hiszel nagyon szilárdan bennem, akkor nem is kellesz nekem.

Megtanultam, hogy az emberi rendszerek, amiket mi felépítünk, legyenek azok vulgárisan leegyszerűsítő dogmatikák vagy aprólékosan kidolgozott teológiák, mondanak valamit Istenről, de messze nem írják le a teljességet. Akkoriban olvastam a 20. század neves német teológusának, Karl Barthnak az értekezéseiből és prédikációiból válogatott szemelvények magyar fordítását. Az ő egyik tételmondata volt, hogy Isten teljesen más (*totaliter aliter*), nagyobb a gondolatainknál, a kételyeinknél, felette áll a szabályoknak. Nyitott maradhatok irányában, mert bármikor előjöhet egy újabb meglepő húzással az én életemben is, az egyház életében is, a világ sorsát tekintve is. Megnyugvást és nagy erőforrást nyújtott az a tudat, hogy én vagyok a parányi, ő a hatalmas, mégsem érdektelen számára, hogy mi történik velem, hanem szeretet hitetlenül is, bűnösen is, kételkedve is, visszaeséseimben is. Utólag János apostol levelében találtam meg azt az ígét, ami jól kifejezte ezt az élményt: „bár a szívünk elítél, Isten mégis nagyobb a mi szívünkénél, és mindent tud” (1Jn 3:20).

Ez a személyes tapasztalatom vele kapcsolatban, és ez vitt aztán a közösségekbe, ahol hasonló lelkiületet tapasztaltam. A FIKE-t is azért kedveltem, mert az ottani lelkiületet mindig is meghatározta – a középkori teológusok kedvelt kifejezésével élve – az értelmet kereső hit (*fides quaerens intellectum*), vagyis bár az élet nagy kérdéseire a Szentírás alapján kerestük a válaszokat, tekintettel voltunk a társadalomtudományok, a biológia és a pszichológia eredményeire is. Mindehhez pedig toleráns, befogadó légkör társult, mindenféle merev szabályok és vallásos teljesítménykényszer nélkül. Ez, valamint az első FIKE-lelkész, a csapatépítőként és prédikátorként utólrétegzett ott engem hosszú-hosszú évekig, míg ki nem öregedtem ebből a korosztályból.

A családdal vasárnaponként együtt járnak templomba, felváltva misére és istentiszteletre

Történésként kell az Istentől rám bízottakat végezni

– Mit szolt a lelkészcsalád ahhoz, hogy történész meg fizikus akarsz lenni, és nem a hagyományt folytatod?

– Nem próbáltak nyomást gyakorolni rám, sőt támogattak e tudományok iránti érdeklődésemben. Ebben szerepet játszhatott az is, hogy édesapám szintén nem lelkészi pályára készült a hatvanas években. Középkorúként sikeres kézilabdázó volt, országos bajnokságokban vett részt, és azon a vonalon szeretne volna folytatni a pályáját, csak lelkészgyermekként nem nyílt erre lehetősége. Mint később megtudtam, nagyapám titkon reménykedett abban, hogy lelkészi pályára megyek, látott bennem erre affinitást, kicsit csalódásként élte meg, hogy ez nem így történt, de én ebből semmit sem éreztem.

Másodéves koromban, látva lakótársaimat, köztük másod-unokatestvéreimet teológiai felvételre készülni, megfordult a fejemben a lehetőség, és vonzott is az ismerős életforma, de megalkuvásnak éreztem volna a biztos pályát választani, ahol tulajdonképpen azért fizetnek, hogy Istent szolgáljam. Úgy véltem, nagyobb szükség van arra, hogy világi értelmiségiként legyek az ő tanúja a magam körében, nekem történésként kell az Istentől rám bízott feladatokat végezni, és ezáltal Róla tanúságot tennem. Ebben megerősített Varga László nyugalmam

zott lelkész, aki gyakran megfordult a FIKE-nél. Az ő értelmezésében az eleve elrendelés azt jelenti, hogy Isten mindenkire egy bizonyos feladattal rendel a világra, és az általa biztosított üdvösséget úgy tudjuk megkapni, ha ennek a hivatásnak élünk, még ha nem is sikerül tökéletesen teljesíteni. A teremtés egysége úgy állhat helyre, ha mindenki megtalálja ebben a világban a neki szánt helyet. Közel érzem magamhoz ezt a felfogást, és igyekszem megállni a helyem, bár sokszor elégedetlen vagyok magammal mind hívőként, mind történésként.

Házasságkötés elmaradt reverzállissal

– A család viszonylag könnyen elfogadta tehát, hogy nem leszel lelkész. Mit szoltak ahhoz, hogy életed párja katolikus?

– Ebben a tekintetben sem volt soha egy rossz szó, még csipkelődő megjegyzés sem. A legtermészetesebb dolog volt, hiszen előfordult már a családban. Édesanyámat is katolikusnak keresztelték – igaz, ő a hatvanas években, tanári szülőkkel a háta mögött nem igazán kapott vallásos nevelést, inkább csak névlegesen volt katolikus, ezért már lelkészfeleségként, a református közösségen belül találta meg a helyét Isten családjában. Inkább bennem volt némi kérdőjel, mert tudtam, hogy míg a református egyház e tekintetben toleráns, addig a katolikusok – legalábbis Erdélyben – reverzálist kérnek a nem katolikus féltől, vagyis írásba kell adnia, hogy nem akadályozza házastársát hite gyakorlásában. Elsőre ez korrektnak tűnhet, csak hogy itt jön a képbe a katolikus fél bérnialási fogadalmá, miszerint gyermekeit katolikus hitben neveli. Ha ezt nem teszi, eltilthatják az áldozástól, ami nagy csapás egy gyakorló katolikus számára. A leánykérés után úgy tűnt, hogy kikerülhetetlen lesz ez az aláíráskényszer, ami – akár tartjuk magunkat hozzá, akár nem – utólag csak keserű szájízt hagyott volna maga után, de aztán valahogy úgy alakult, hogy nem került rá sor. Talán amiatt, hogy esküvőnk körül túl sok plébános játszott szerepet: egyiknek kellett volna kiállítania menyasszonyom részére a házasságkötési engedélyt, a másikkal területileg illetékes lelkészként volt szerepe, de a szertartást a harmadik végezte, s mivel min-

denkire csak részfelelősség hátrult, alighanem addig hátrították egymásra ezt a kényelmetlen feladatot, míg végül elmaradt. E lelki teherrel nélkül házasodhatunk hát össze, és saját egészségünk szerint járhattunk el a család vallási kérdéseiben.

Feleségemet, Noémit FIKE-rendezvényen ismertem meg, tehát ő volt az, aki „idegen terepre tévedt”, bizonyos fokú nyitottságot mutatva a protestáns felfogás felé, bár ez sosem jelentette saját identitásának a megkérdőjelezését. Családi háttérrel ismeretében készen állt volna arra is, hogy elfogadja: ha én ragaszkodom, gyermekeinket református hitben neveljük, csak neki ne kelljen áttérnie. Én viszont a krisztusi arany szabályból indultam ki: „amit szeretnétek, hogy az emberek veletek cselekedjenek, ti is úgy cselekedjétek”. Az elvi alapvetésnél az vezetett, hogy mit szeretnék én, ha valamelyik gyermekem vallásilag vagy etnikailag vegyes házasságot kötne. Szerintem csak úgy méltányos, ha a felek kölcsönösen megbecsülik egymást és a magukkal hozott örökséget. A többségi háttérrel vagy – mint esetemben – erőteljesebb családi valláshagyományokkal érkező fél könnyen természetesnek veheti ennek folytatását anélkül, hogy belegondolna, milyen előjogokat követel magának, és ez hosszú távon nem válik a kapcsolat javára. Senkinek sem jó, ha az egyik fél folyton megaláztattnak, alacsonyabb rendűnek érzi magát a kapcsolatban.

Létező hagyományhoz nyúlunk vissza, miszerint a születendő lánygyermek az anyjuk hitét veszik fel, a fiúk pedig reformátusok lesznek. Ráadásul úgy éreztem, hogy a határozottabb, keményebb református hitfelfogás jobban is illik a fiúkhhoz, míg az érzelmekre, a személyiség nőies oldalára inkább építő katolikus a lányokhoz. Ezt az alaptételt kiegészítettük azal, hogy a család mindig együtt jár templomba, vagyis egyik vasárnap délelőtt a református istentiszteletre, a másikon a katolikus misére. Emellett persze, ha igényt érez rá, a másik fél délután saját templomába is elmehet. Az pedig már nem csak rajtunk áll, hogy gyermekeink milyen identitást vállalnak fel a maguk belső készletéből, ez az ő egyéni életútjukon múlik és Isten munkálkodásán.

Kérdezett: Szegedi Csaba, szerkesztette: Kerekes Edit

Hegyi-találkozó 2014-ben Homoródfürdőn

Járványszünet után ismét kollégiumi advent kint- és bentlakók éjszakájával, kórushangversennyel, jótékonysággal

A Kolozsvári Református Kollégium tanári és diákközössége évente újból és újból a közösségi összefogás jeleként teremti meg a lehetőséget, hogy az adventet a szeretet kézzelfogható megtestesülésében nyújtsa át rászoruló családoknak és a közösség tagjai is egymásnak. Idén is megtörtént a hagyományos kék veder kezdeményezés, a tizenegyedik osztály cipősdoboz-akciója, kintlakók és bentlakók szórakoztató, csapatépítő adventi éjszakája, és kétévnnyi kényszer-csend után ismét felcsendülhetett a Farkas utcai református templomban a kórushangverseny. A kollégium közösségének véletlenszerű rövid személyes vallomásait olvashatják arról, hogyan élték meg a programokban bővelkedő adventet.

Decemberben kollégiumunk tantermeiben állandó vendég a „kék veder”. Nem akármilyen vedrek ezek: mára fogalomná nőttek ki magukat. Emberek, diákok, közösségek, családok, érzések fűződnek hozzájuk. Ezek a kék színű vedrek üresen érkeznek az osztályokba, ahol színültig töltjük őket tartós élelmiszerekkel. Cukor, olaj, rizs, édességek, különféle más tartós élelmiszerek kerülnek bele, majd a megtöltött vödröket rászoruló családokhoz juttatjuk el. Iskolánk diákjai minden adventben 80 élelmiszercsomagot készítenek.

Osztályközösségünkben immár hagyománnyá vált, hogy karácsonyi cipősdobozokban juttatjuk el szeretetünk jelét rászoruló gyermekeknek. Az előző években a *Paprika Rádió* akciójába kapcsolódunk be, de idén elhatároztuk, hogy mi magunk keressük meg azokat, akiknek örömet szerezhetünk. Választásunk a torockói Kis Szent Teréz gyermekotthonra esett, ahol 18 gyermek nevelkedik. Megtudakoltuk a nevüket és életkorukat, megérdeklődtünk, mire van a legnagyobb szükségük, de minden csomagba egy-egy személyre szólóbb ajándékot is elhelyeztünk, amivel reméljük, sikerült mosolyt csalnunk az arcukra. Úgy döntöttünk, személyesen kézbesítjük a csomagokat. Szerettük volna, hogy osztályunk (11. C) minden diákja ott lehessen, ez közös programnak is kiváló lett volna, de be kellett érniük annyival, hogy négy tanuló Rác Melinda osztályfőnökkel együtt december közepén meglátogatta az otthont. Ha rövid ideig is, de részesei lehettünk a hétköznapi tevékenységnek. Barátságos teremben közös asztalnál ültek három csoportban a tanulók, előltük könyv, fűzet, és egy-egy pedagógus, nevelő kísérte, figyelte, irányította őket. Kicsit megszeppentek tőlünk, de ha kérdeztünk, szívesen beszéltek, közös képet is készítettünk. A házigazda fiatalembertől még érdeklődtünk az életükről, aztán sűrű köszönömök közepette indultunk hazafelé. Éreztük, jónak lenni jó, de még jobb lett volna beszélgetni, barátkozni, időt tölteni velük. Talán jövőre ez is sikerül.

Tudjuk, az ünnepre hangolódás a közösségben történik, családban, otthon. Mivel nekünk második otthonunk a kollégium, izgatottan vártuk a kintlakók-bentlakók adventi éjszakáját. Bár tizedikes vagyok, a járványügyi korlátozások miatt ez volt az első ilyen esemény, amin részt vehettem. Sokat gondolkodtam, vajon milyen lesz... Az est áhitattal kezdődött, ami úgy gondolom, mindannyiunkat feltöltött. Aztán hangulatos karácsonyi filmet néztünk közösen, amin együtt neveltünk és érzékenyültünk el. Az est további részében kérdezz-felelek játékszítottunk, majd társjátékok, bújócska, karaoke és sok más csapatépítő program kovácsolta össze a Refi kintlakók és bentlakók diákjait. Az estét közös énekléssel zártuk az udvaron. „Annyi mindent kéne még elmondanom...” – talán lesz még rá alkalom. Fantasztikus élményekkel gazdagodtam, és rengeteg új emberrel volt alkalmam beszélgetni. Nagyon örülök, hogy részt vehettem, a szervezés kifogástalan, a hangulat pedig csodajó volt!

Kétévnnyi csend után idén újra megszólalt kollégiumunk jelenlegi és öregdiákkórusa a Farkas utcai templomban. A világvjárvány maszkot húzott az énekes ajkakra is, bizonytalanság uralkodott nemcsak az ingadozó járványstatisztika, hanem a kórus életében az elmaradt vendégszereplésekkel és Székely Árpád igazgató-karvezető nyugdíjazásával bekövetkezett hatalmas váltás miatt is. Mondják, aki énekel, kétszer imádkozik. Istennek, a kollégistáknak és a biztos bástyaként működő csapatnak hála idén énekekben fejeztük ki négyeszlámú imáinkat. Az énekkar szolgálattétele után a vendiákok kórusának együtt hangzása töltötte be a templom minden apró zugát. A hosszú csend után egyenrangú élményként énekelte együtt gyermek és szülő, diák és vendiák, tanár, testvér: kinek az első koncert csillogtatta meg a szemét, kinek a sokadik a lelkét.

Mint minden évben, a kollégium idén is lelkesen kapcsolódott a Kárpát-medencei Református Oktatási Alap javára szervezett gyűjtésbe, hogy testvéri közösségvállalással segítse az anyaországon kívüli területek nehezebb helyzetben lévő tanintézményeinek működését és fejlesztését, valamint pénzügyi támogatást nyújtson új magyar református intézmények létrehozásához. A Kárpát-medencei református intézmények tanulói az utóbbi években a testvéri összetartozás és felelősség szép példáját adták az adománygyűjtésben. Szeretnénk így megélni a testvéri összetartozás, az egymáson segítség bennünket is gazdagító jó érzését. Hálásak vagyunk, hogy e közösségben élhetjük, tanulhatjuk a „jobb adni, mint kapni” bibliai gondolat igaz voltát.

Ha már a körülmények úgy hozták, hogy a tanítás kitolódott az ünnep hetére, úgy döntöttünk, hogy a szerda reggelt rendhagyó tanári hangolóval kezdjük: kávé, tea mellett hangulatos versek, dalok, szövegek segítségével elővarázsoljuk a szeretetünnep meghitt hangulatát. Elvégre második otthonunk az iskola, miért ne hangolódhatnánk együtt a karácsonyra?!

Karácsony szellemében

Amint az esemény címe már előre jelezte, az adventi hangversenyre érkezők olyan eseményre készülhettek, amelyet a karácsony szelleme ölelt körül. A decembert úgy is ismerjük mint az ajándékozás hónapját, amikor ajándékkal fejezzük ki mások iránti szeretetünket. Ilyen ajándék volt a hangverseny is, hiszen kétségtelenül igazi csemegét jelentett a zene szerelmeseinek, bár rendeltetése elsősorban nem a szórakoztatás volt, hanem az adománygyűjtés: a kihelyezett perselyekbe a gyermekeknek szánt karácsonyi csomagra lehetett adakozni. A Kolozsvári Református Egyházmegye minden esztendőben már-már hagyomány-szerűen ajándékcsoomagokat készít, gyermekek százainak téve színesebbé és boldogabbá a karácsonyát. Idén partnerre talált az EIKON Kulturális Egyesületben, amely a nemes szándékhoz méltó színvonalas hangversenyyel ajándékozta meg a közönséget.

Dr. Bibza Gábor, a Kolozsvári Református Egyházmegye esperese és a Törökvágási Református Egyházközség lelképásztora a 130. Zsoltár 5–8. verseivel köszöntötte románul és magyarul a közönséget: „Várom az Urat, várja a lelkem, és bí-

zom ígéretében. Lelkem várja az Urat, jobban, mint az örök a reggelt, mint az örök a reggelt. Bízál, Izráel, az Úrban, mert az Úrnál van a kegyelem, és gazdag ő, meg tud váltani. Meg is váltja Izráelt minden bűnéből.”

Kolcsár Katalin és Hector Lopez énekművészek, Gyenge Zoltán Balázs hegedűművész, Kolcsár Péter zongoraművész, Laczkó Vass Róbert színművész és Gabriel Bota író, költő jól ismert áriákkal és az emberi lélek mélységeit és magasságait meg-

érintő poézissal kápráztatták el a nagyérdemű közönséget. A háttér munkában részt vett Nicușor Crăciun hangtechnikus, Lucian Roș videós, Mátyás Péter Győző fotós és Nyári Rudolf vállalkozó. Felcsendültek Franz Peter Schubert, Paolo Tosti, John Williams, W. A. Mozart, Vincenzo Bellini, Gaetano Donizetti, Edward Elgar, Agustín Lara, Vittorio Monti, Georges Bizet, Lehár Ferenc, Pietro Mascagni, William Gomez és Ariel Ramirez művei. A hangverseny fénypontja a *Csendes éj* volt: öt nyelven csendült fel az ének. A felnőttek gyermeki áhitattal, a gyermekek pedig a felnőttek komolyságával kántáltak, megkoronázva az adventi felkészülés idejét. A karácsony szelleme valóban körülölelt bennünket, a hangverseny egyszerre volt kedveskedés a zene szerelmeseinek, ajándék és az adakozás alkalmá is. Mi így készültünk a karácsonyra.

Bányai Csaba Attila
törökvágási segédlelképásztor